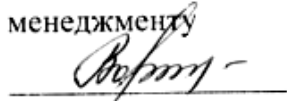

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ
Інститут економіки та менеджменту

Кафедра підприємництва та маркетингу

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор інституту економіки та
менеджменту

«20» 02 2020р.

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ В ПІДПРИЄМНИЦТВІ

(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА

Перший (бакалаврський) рівень

(рівень вищої освіти)

галузь знань

07 Управління та адміністрування

(шифр і назва)

спеціальність

076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

(шифр і назва)

спеціалізація

_____ (назва)

вид дисципліни

обов'язкова

обов'язкова /вибіркова

Івано-Франківськ-2020

Робоча програма дисципліни «Управління витратами в підприємстві» для студентів, що навчаються за освітньо-професійною програмою на здобуття ступеня **бакалавр** за спеціальністю «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Розробник:
ас. кафедри підприємництва та
маркетингу, к.е.н.

Н.А. Даляк

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри підприємництва та маркетингу
Протокол від «10» лютого 2020 року № 6.

Завідувач кафедри
підприємництва та маркетингу

І. В. Перезовова

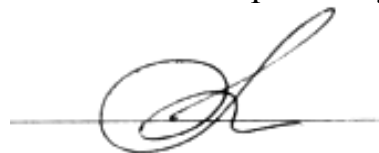
Узгоджено:

Гарант ОПП

С. А. Побігун

Завідувач випускової кафедри підприємництва та маркетингу

І. В. Перезовова

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ресурс годин на вивчення дисципліни «Управління витратами в підприємстві» згідно з чинним РНП, розподіл по семестрах і видах навчальної роботи для різних форм навчання характеризує таблиця 1.

Таблиця 1 – Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни «Управління витратами в підприємстві»

Найменування показників	Всього		Розподіл по семестрах			
			Семестр 6		Семестр ___	
	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)
Кількість кредитів ECTS	4	4	4	4		
Кількість модулів	1	1	1	1		
Загальний обсяг часу, год	120	120	120	120		
Аудиторні заняття, год, у т.ч.:	45	14	45	14		
лекційні заняття	18	6	18	6		
семінарські заняття	-	-	-	-		
практичні заняття	27	8	27	8		
лабораторні заняття	-	-	-	-		
Самостійна робота, год, у т.ч.	75	106	75	106		
виконання курсового проекту	30	30	30	30		
виконання контрольних (розрахунково-графічних) робіт						
опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	10	18	10	18		
опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	10	20	10	40		
підготовка до практичних занять та контрольних заходів	18	14	18	14		
підготовка звітів	3	-	-	-		

лабораторних робіт						
виконання індивідуальної роботи	10	14	10	14		
підготовка до екзамену	6	10	6	10		
Форма семестрового контролю	Захист курсової роботи, екзамен		Захист курсової роботи, екзамен			

2 МЕТА ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

«Управління витратами в підприємстві» - це навчальна дисципліна циклу професійної та практичної підготовки бакалаврів за напрямом «Підприємництво, торгівля і біржова діяльність», предметом вивчення якої є процес цілеспрямованого формування витрат за їх видами, місцями та носіями за постійного контролю рівня витрачання ресурсів і стимулювання економії. З огляду на сучасний стан вітчизняної економіки, що об'єктивно супроводжується суттєвим зростанням інформаційного навантаження на управлінський персонал, в Україні зростають потреби у висококваліфікованому управлінському персоналу, здатних працювати в умовах новітніх інформаційних технологій.

Будь-яка діяльність, передусім підприємницька, потребує витрат ресурсів. Від рівня операційних витрат істотно залежать ефективність функціонування підприємства та його конкурентоспроможність. Тому управління витратами є важливою функцією економічного механізму кожного підприємства.

Вивчення дисципліни «Управління витратами в підприємстві» базується на таких дисциплінах як «Економетрика», «Менеджмент», «Статистика», «Підприємницька діяльність», «Бухгалтерський облік і аудит», «Основи бізнесу» тощо.

Метою вивчення дисципліни «Управління витратами в підприємстві» є формування у студентів теоретичних знань про закономірності формування витрат за видами, центрами відповідальності та носіями для мінімізації їх рівня та обґрунтування оптимальних господарських рішень, методології проведення аналізу їх величини.

Підготовка нової генерації професійних управлінців з галузях підприємництва, торгівлі і біржової діяльності є комплексною в рамках вимог Болонської декларації при формуванні європейського освітнього простору, пріоритетом якої є якість знань та професійна мобільність фахівця. Тому фахова підготовка з дисципліни «Управління витратами в підприємстві» охоплює не лише освітні, а й моральні, етичні, психологічні аспекти діяльності майбутнього управлінця, орієнтовані на європейські зразки освітніх технологій.

Завдання вивчення дисципліни «Управління витратами в підприємстві»: опанування теоретичних основ та набуття практичних навиків управління витратами підприємств; опанування змісту та методів

калькулювання витрат підприємства; опанування методики складання аналітичного висновку за результатами дослідження; опанування майбутніми фахівцями знань з розробки заходів нівелювання негативних чинників впливу за наслідками проведеного фінансового аналізу господарської діяльності підприємства.

Предмет вивчення дисципліни «Управління витратами в підприємстві» є методи і прийоми визначення, аналізу та управління величиною витрат підприємства.

В результаті вивчення дисципліни «Управління витратами в підприємстві» студенти повинні:

знати: теоретичні основи формування витрат на підприємстві; загальні методичні принципи та методи розрахунку їх величини та оцінки їх поведінкової моделі; загальні методичні принципи та методи планування їх величини; загальні методичні принципи та методи контролю за їх величиною; методику використання математико-статистичних методів і моделей в процесі побудови системи управління витратами на підприємстві.

вміти: виявляти фактори, що зумовлюють рівень витрат, обчислювати їх величину за видами, місцями та носіями, аналізувати вплив структури і динаміки витрат на прибуток підприємства.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей, передбачених відповідним стандартом вищої освіти України:

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей, передбачених стандартом вищої освіти України для спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України 13.11.2018 р. № 1243, зокрема:

інтегральної: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальних:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.

фахових:

СК 1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК 4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

СК 7. Здатність працювати в команді.

Результати навчання дисципліни деталізують **такі програмні результати** навчання, передбачені стандартом вищої освіти України для спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України 13.11.2018 р. № 1243 (із зазначенням порядкового номеру у відповідності до розділу V цього стандарту) :

1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях;

2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності;

5. Організовувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;

7. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці;

12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

3 ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

3.1 Тематичний план лекційних занять

Тематичний план лекційних занять дисципліни характеризує таблиця 2.

Таблиця 2 – Тематичний план лекційних занять

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
М 1	Управління витратами в підприємстві	18	6		
ЗМ1	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ: АНАЛІЗ, КОНТОЛЬ. БЮДЖЕТНЕ ПЛАНУВАННЯ	18	6		
Т 1.1	Зміст поняття «витрати», формування їх структури та основні передумови управління ними на підприємстві. Поняття «витрати». Формування структури обліку витрат. Основні етапи розвитку управління витратами (самостійно). Основні передумови управління витратами. Класифікація витрат для управління	4	1	4 2 1і	2.1 2 1.1 7

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
T 1.2	Класифікація витрат з метою управління та методи побудови функції витрат Класифікація витрат з метою управління. Моделі поведінки змінних витрат. Методи побудови функції витрат	2	1	3 4 2	1.2 2 4
T 1.3	Методи калькулювання і обліку витрат Роль і методи калькулювання. Роль калькулювання в управлінні витратами. Калькуляційні одиниці (носії витрат) на підприємстві. Калькулювання і облік за замовленнями. Калькулювання і облік за процесами. Калькулювання собівартості спільних продуктів. Калькулювання і облік повних і змінних витрат.	2	0,5	4 3	2 2
T 1.4	Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку Сутність і передумови аналізу системи "витрати-обсяг-прибуток". Аналіз рівноваги та безпеки операційної діяльності. Вплив постійних витрат на прибутковість діяльності підприємства. Значення управління прибутком і факторами його формування. Аналіз чутливості прибутку.	2	0,5	4 3	3.2 3
T 1.5	Аналіз релевантної інформації при прийнятті управлінських рішень. Поняття релевантної інформації. Аналіз альтернативних рішень. Оптимальне використання ресурсів за умов обмежень.	2	0,5	4 3	3.1 4
T 1.6	Система управління витратами. Функції і побудова системи управління витратами. Управління витратами як процес цілеспрямованого формування витрат за їх видами, місцями і носіями за постійного контролю їх рівня та стимулювання зниження. Важливість обґрунтування рівня витрат і контролю формування їх за центрами відповідальності. Функціональний аспект системи управління витратами: нормування, планування, облік, аналіз витрат, стимулювання їх зниження. Організаційна система управління витратами на підприємствах.	2	0,5	4 3	3.2 5
T 1.7	Формування витрат за місцями і центрами відповідальності. Поняття «місця витрат». Місця витрат і центри відповідальності. Ієрархічна структура місць витрат на підприємстві. Центри відповідальності за витрати (центри витрат) і центри прибутку. Вимоги до організації центрів відповідальності. Функціональний і територіальний критерії організації центрів відповідальності. Кошториси	2	1	4 3	3.3 6

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
	підрозділів. Методика складання кошторисів підрозділів різного функціонального призначення. Розподіл витрат допоміжних та обслуговуючих підрозділів за складанням кошторисів.				
Т 1.8	Основи бюджетного планування та контролю Сутність, цілі та організація бюджетування. Порядок складання та взаємоузгодження бюджетів. Контроль виконання бюджетів та аналіз відхилень. Облік і звітність як елементи контролю витрат. Методи контролю витрат. Стандарт-костінг і нормативний метод калькулювання. Стимулювання економії ресурсів	2	1	1i	

Всього:

М1 – змістових модулів - 1

3.2 Теми практичних (семінарських) занять

Теми практичних (семінарських) занять дисципліни наведено у таблиці 3.

Таблиця 3 – Теми практичних (семінарських) занять

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
М 1	Управління витратами в підприємстві	27	8		
ЗМ1	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ: АНАЛІЗ, КОНТОЛЬ. БЮДЖЕТНЕ ПЛАНУВАННЯ	27	8		
Т 1.1	Зміст поняття «витрати», формування їх структури та основні передумови управління ними на підприємстві	4	1	4 3 1i	2.1 2 1.1 7
Т 1.2	Класифікація витрат з метою управління та методи побудови функції витрат	4	1	4 2	1.2 2 4
Т 1.3	Методи калькулювання і обліку витрат Роль і методи калькулювання. Роль калькулювання в управлінні витратами.	4	1	4 3	2
Т 1.4	Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку	4	1	4 2	3.2 3
Т 1.5	Аналіз релевантної інформації при прийнятті управлінських рішень.	4	1	4 3	3.1 4
Т 1.6	Система управління витратами.	3	1	4 2	3.2 5

Шифр	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література	
		ДФН	ЗФН	порядковий номер	розділ, підрозділ
Т 1.7	Формування витрат за місцями і центрами відповідальності.	2	1	4 3	3.3 6
Т 1.8	Основи бюджетного планування та контролю	2	1	1і	

3.3 Завдання для самостійної роботи студента

Перелік матеріалу, який виноситься на самостійне вивчення, наведено у таблиці 4.

Таблиця 4 – Матеріал, що виноситься на самостійне вивчення

Шифри	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), питання, що виноситься на самостійне вивчення	Обсяг годин	Література	
			порядковий номер	розділ, підрозділ
М 1	Управління витратами в підприємстві	10		
ЗМ1	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ: АНАЛІЗ, КОНТОЛЬ. БЮДЖЕТНЕ ПЛАНУВАННЯ	10		
Т 1.2	Курс «Фінансовий менеджмент» на платформі «Prometheus»	10	1і	он-лайн

Індивідуальні завдання студента наведено у таблиці 5.

Таблиця 5 – Перелік індивідуальних завдань студента

Шифри	Назви модулів (М), змістових модулів (ЗМ), зміст індивідуальних завдань (ІЗ)	Обсяг годин	Література	
			порядковий номер	розділ, підрозділ
М1	Управління витратами в підприємстві	10		
ЗМ1	Формування тез доповіді на конференцію	10	1і, 3	

Інші види самостійної роботи та загальний її баланс характеризує таблиця 4.

3.4 Курсове проектування

Тематика та зміст курсової роботи, що виконується студентами, визначаються завданням на курсове проектування. Тематика курсової роботи сприяє формуванню у студентів компетентностей та результатів навчання, наведених у розділі 2 робочої програми.

Індивідуальні завдання студента як спеціальний розділ входять у завдання на курсову роботу.

Інші види самостійної роботи та загальний її баланс характеризує таблиця 4.

4 НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

4.1 Основна література

1. Данилюк М. О. Теорія і практика процесно-орієнтованого управління витратами / М. О. Данилюк, В. Р. Лещій. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2002. – 248 с.
2. Турило А. М. Управління витратами підприємства. [Текст] : навч. посіб. / А. М. Турило, Ю. Б. Кравчук, А. А. Турило. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 120 с.
3. Управління витратами: навч. посіб. / Кузьмін О. Є., Данилюк М. О., ред. – Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2014. – 264 с.
4. Давидович І. Є. Управління витратами [Текст] : Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 320 с.

4.2 Додаткова література

5. Голов, С. Ф. Управлінський облік [Текст] : підручник / С. Ф. Голов. – К. : Лібра, 2003. – 704 с. : табл.
6. Цал-Цалко, Ю. С. Витрати підприємства [Текст] : навч. посіб. / Ю. С. Цал-Цалко. – К. : ЦУЛ, 2002. – 656 с.
7. Іванюта П. В. Управління ресурсами і витратами [Текст] : навч. посіб. / П. В. Іванюта, О. П. Лугівська. – 2-ге вид. – К. : Центр учбової літ., 2011. – 320 с. : табл.
8. Карпенко О. В. Управлінський облік: методика викладання у вищій школі [Текст] : навч. посіб. / О. В. Карпенко. – К. : ЦУЛ, 2007. – 244 с. – 212-217.
9. Лень В.С. Управлінський облік : Навчальний посібник. – Чернігів: ЧДТУ, 2002.–153с.
10. Податковий кодекс України [Текст] : із змінами і доп. станом на 01 жовт. 2013 р., (відповідає офіц. текстові). – К. : Правова єдність, 2013. – 616 с.
11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Мінфін України; Наказ, Положення від 31.12.1999 № 318. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

4.3 Література та методичне забезпечення практичних занять

- 1п Савко О. Я. Управління витратами: методичні вказівки для вивчення дисципліни [Електронний ресурс]. – Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2016. – 39 с. - Режим доступу: <http://library.nung.edu.ua/>
- 2п Перезовова І. В., Даляк Н. А. Управління витратами в підприємстві: методичні вказівки проведення практичних занять [Електронний ресурс]. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2018. – 83 с. - Режим доступу: <http://library.nung.edu.ua/>

4.4 Література та методичне забезпечення курсового проектування

- 1к Перезовова І. В., Даляк Н. А. Управління витратами в підприємстві: методичні вказівки для виконання курсової роботи [Електронний ресурс]. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2018. – 25с. - Режим доступу: <http://library.nung.edu.ua/>

4.5 Література та методичне забезпечення самостійної роботи

Грещак М. Г., Коцюба О. С. Управління витратами [Текст] : Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2002. — 131 с.

Перезовова І. В., Даляк Н. А. Управління витратами в підприємстві: методичні вказівки для самостійного та дистанційного вивчення дисципліни [Електронний ресурс]. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2018. – 32 с. - Режим доступу: <http://library.nung.edu.ua/>

4.6 Інформаційні ресурси в Інтернеті

1і. «Prometheus» – громадський проект масових відкритих онлайн-курсів// Режим доступу: <https://prometheus.org.ua>

5 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Оцінювання знань студентів проводиться за результатами комплексних контролів за змістовим модулем ЗМ1. Модульний контроль передбачає контроль теоретичних знань і практичних навиків. Схему нарахування балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни наведено в таблиці 6.

Таблиця 6 – Схема нарахування балів у процесі оцінювання знань студентів з дисципліни “Управління витратами в підприємстві”

Вид роботи	К-сть балів	К-сть кредитів
Модульна контрольна робота №1	25	1,0
Підсумкове тестування за змістовими модулями	65	2,6
Виконання завдань для самостійної роботи	10	0,4

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Національна	Університетська (в балах)	ECTS	Визначення ECTS	Рекомендована система оцінювання
Відмінно	90-100	A	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100 (відмінно)
Добре	82-89	B	Дуже добре - вище середнього рівня з кількома помилками	75-89 (добре)
	75-81	C	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	
Задовільно	67-74	D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	60-74 (задовільно)
	60-66	E	Достатньо - виконання задовольняє мінімальні критерії	

Незадовільно	35-59	FX	Незадовільно - потрібно попрацювати перед тим, як отримати залік або скласти екзамен	35-59 (незадовільно із можливістю повторного складання екзамену)
	0-34	F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота	0-34 (незадовільно із обов'язковим повторним вивченням модуля)